

Helmond.

Den 14 December 1899 A. nr 10, 2de afd. 3de bureau
zag ik mij verplicht, den burgemeester van Helmond
formel te berispen, over de wijze, waaraop in Helmond
gewerkt wordt aan de secretarie, ten gevolge waarvan
gedep. slach. een onaangename brief kreeg van drie
leden van den Raad - levens leden der Prov. Staten -
zich noemende Commissie voor de financiën uit den
Raad van Helmond.

Kaftendag, den 21ste December 1895 bezocht ik de gemeente
Helmond. Te quur vanden Bosch vertrokken, kwam ik
om 10.17 in Helmond aan, en werd aldaar aan het station
opgevangt door den burgemeester (van Hoeck), de wethou-
ders (Behringhs en Stevers) en den secretaris (Dijkhoff).
In den rijtuig van het 1ste Kameralid H. Prinsen reed ik
met den burgemeester en de twee wethouders naar het ge-
meentehuis. - Haarweijks aldaar aangekomen, kwam
eene harmonie op de markt een concert geven; doordat
het juist marktdag was, trok deze uitvoering zeer
veel menschen. —

Naet den burgemeester en de beide wethouders besprak ik
de verschillende gemeente-aangelegenheden tot het oogenblik
(half twaalf) dat mijne audiëntie begon. — Aldaar ver-
schenen de ledien van den gemeenteraad,
de ledien van de Kamer van Koophandel,
de Commissie van Toezicht op het onderwijs,
Prinsen, lid der 1ste Kamer,

Coorens

Pistorius } ledien der Provinciale Staten,
Raymakers }

drie kapelaans (de pastoor was ziek),
van Bakerveld (predikant)

Dr. Steijns, directeur van de 3 jarige burgerschool en an-
tondissemenschoolopziener,
van Delden, griffier van het kantongerecht,
enige belang-ambtenaren org. —

De burgerschool te Helmond bloeit, vooral doordat er zooveel
jongelingen

Helmond.

ongeluk van buiten (voornamelijk uit Eindhoven) op school gaan.

Na de audiëntie ging ik over een visite maken bij Mr. vrouw Prinsen; Mijnrh. en Mrs. Prinsen waren zoo berouft geweest mij ten eten te vragen; voor die invitatie had ik echter bedankt. -

Daarna (ruim half twee) zou er een lunch op het gemeentehuis gegeven worden; om 2/4 moest ik midden onder tafel opstaan, omdat er geen stoel meer was; ik had nog zoo goed als niets gegedien, doordat er zoo langzaam bediend werd. -

schittervolgens bezocht ik nu verschillende fabrieken, en wel 1°. de katoendrukkerij van de firma P. G. van Vlisfingen en Co.. - De werd door den heer v. Vlisfingen (Stadsraadslid) voorgeduid. Prachtige fabriek; tweemaal afgebrand; steeds beter ingricht. - 2°. de Koninklijke Nederlandse machinefabriek; daar was juist de kap voor het nieuwe station te Bosch onderhanden; de directeur (de heer Begelman) had de attentie mijn naam te laten gieten, toen ik daar was. - 3°. de Turfschroot ververij van Karel Rijmakers (het Stadsraadslid) en diens drie broers; het garen wordt daar geleverd en dan verzonden. - Zij krijgen hun garen uit Almeloester. Nu ons geheele land zijn slechts vijf fabrieken voor Turfschroot ververij, nl. 1 te Haarlem, 1 te Leiden en 3 te Helmond. - De fabriek van Rijmakers (en zitten 4 gebroeders Rijmakers in) is de oudste.

De fabrikanten roemen den zeerste de goede gezindheid van het werkvolk. - De geestelijkheid en de burgemeester beklagen er zich over, dat de socialisten propaganda hadden te maken, en wekelijks meer exemplaren van "de Volkstribune" verkopen dan gewencht is. -

Vooralsnog is er in Helmond volop werk voor het werkvolk, omdat de industrie vooral bestaat uit het

Helmond.

weten of vervaan van katoenen stoffen; de handel vraagt die in het voorjaar; in den winter moet er voorzonder dus bereid worden. - Welke in tegensetting met Tilburg, waar de industrie wollen goederen vervaardigt; die moeten des zomers vervaardigd worden, om in het na. jaar op de markt te komen. -

Des middags om 4.34 verliet ik Helmond en was ik te 5.32 te 's Bosch terug.

Den 28 September 1900 kwam ik weder te Helmond; aan het station werd ik door den burgemeester ontvangen; hij had de beleeftheit gehad, ook voor een rijtuig te zorgen. - Hij vertelde mij, dat hij tegen zijn zin in 1875 werd verkozen tot lid van de Provinciale staten; na zijn verkiezing bedankte hij; alstoen werd de heer Gruenzen in zijn plaats gekozen.

Omtrent de burgerschool vernam ik, dat er 31 leerlingen die inrichting bezochten; aan de burgerschool is een voorbereidende klas voorstudeert, bestaande 15 leerlingen. Van deze 15 leerlingen zijn 14 meisjes, de helft van die 15 leerlingen zijn Protestant, anderhalfdaars; en derde der leerlingen is Katholiek, twee derden Protestant. - De Katholieken zijn meest uit den minderen stand, omdat de ouders van de gevochten, kunnen meisjes liever naar pensionaten zenden. - De Protestanten zijn kinderen uit den gevochten stand, en kinderen van arbeiders.

De vroegere directeur, Dr. Stein, volgde als voorzitter zijn vader op; hij was toen leraar aan de burgerschool te Indië. - Dr. Stein was in Helmond zeer geliefd; hij was echter erg op zijn opmaak gesteld, en was daarom liever districtschoolhoofd, dan directeur seiner burgerschool. - Als arrondisements schoolapizeren bezocht hij de binnendene scholen weinig; hij was zeer voorliefend bij het kennissen van nonnen.

De benaming van ^{Dr. Stein tot} zijn opvolger van Dr. Stein heeft in het land veel opspraak veroekt, omdat hij een Israëlit was; B. en W. oordulden hem als mensch zeer geslecht; zij wisten niet anders dan goed van hem te redden. - Over het algemeen zijn ook de leerlingen kleine geschikte menschen.

De geest van het werkvolk is buitengewoon geschikt; van socialistische propaganda merkt men niets meer; er zijn geen socialisten in Helmond. - De mensen trouwen over

Geldmond.

Het algemeen op meer jongelijken leeftijd; gedwongen huwelijken komen weinig voor. — Niet meer dan ± 10%. — De meisjes werken meestal op de fabrieken tot ze trouwen; dan kennen ze niets van het huishouden; daardoor vele ongelukkige huwelijken. — Dat is in Geldmond ermögliche om dienstboden te krijgen; alles werkt daarop de fabrieken, en verdient daarder behoorlijke veel geld (f. 40 à f. 50 per week); doorecht kunnen de meisjes niet verdienen als dienstbode bij families.

De fabrieksarbeiders hebben bijna nooit een eigen woning; jong getrouwden hielden steeds in een heel huisje met een keutje (met B. en W. bekend ik later zult een woning, en want ik die zeer voldoende); ze hadden geen land voor aardappels, geen varken, geen geit; kuisbrui van f. 0.10 tot f. 1.20; meestal waterleiding. — De meiden werken per stuk, en verdienen f. 7. tot f. 7.60 per week; de overige fabrieksarbeiders zullen van f. 6. tot f. 6.60 per dienst. —

De ongelukkige zoons betalen meestal lastjelde; de meisjes geven meestal maar loon aan de ouders af; zij houden echter gewoonlijk nog al wat geld achter om te snoepen; snoepen komt zeer veel voor. —

Als bruch van drank wordt er weinig gemaakt; er wordt echter veel bier gedronken. —

In de maanden Augustus en September is geregeld de kindersterfte het grootste; dat valt samen met de kermiss; de ouders gaan daar uit, en hebben minder zorg voor hun kerst. —

De kakaomijnbied is op het ogenblik zeer gedrukt; het gevolg van overvraagde en ongehoorde stijging van de kakaoprijzen. Men verwacht in het voorjaar een evenredig verhoogde prijs van het product; fabrikanten zullen om die reden minder fabriceeren, en het aantal arbeuren moeten inkrimpen.

In de maand augustus 1900 vestigden zich te Geldmond 120 mensen uit Dordrecht; de verschillende turfstrooiselfabrikanten (vooral de Zeeën van der Lijn) hadden hen "gedaan" gegeven, om daardoor het gemeentbestuur van Dordrecht te dwingen tot het sluiten van een contract over het leveren van turfstrooisel; toen

Geldmond.

Dewine geregeld contract niet wilde tekenen, kregen alle arbeiders uit die gebieden gedaan werk bij die fabriekantels; zij hoopten op die wijze Dewine in moeilijkheden te brengen, er desoods ongeregeldheden uit te lokken. — De 120, die uit Dordrecht verhuisden naar Geldmond werden weer bij v. d. Lijnst aangenomen.

Geldmond heeft aan den dam van v. d. Lijnst (Lindenhout - Geldmond) slechts een kleine subsidie; B. en W. vertelden, dat men in Geldmond mensche, dat v. d. Lijnst een nieuwe brug bouwde over de Zuid-Willemsvaart, en daarover in de gemeente kwam; dan zou men een grote subsidie willen geven, want dat was voor de gemeente wel waard. Nu is er slechts één brug; al heb volle, dat in de buitengemeenten werkt, moet die één brug pas, sezen, vooral 's ochtends als 's avonds; daar komt nu volle volle bij elkaar, dat is, vooral 's avonds, zeer ongemoecht; boven die tweede brug tot stand, dan gingen de menschen uit Vlierden, uit Sint-Pont en niet te samen langs één weg naar huis.

Geldmond had vroeger een belangrijk archief, deels afkomstig van de Schepenkant te Geldmond, deels van het archief van Peelland. (Behalve Geldmond behoorde tot Peelland de gemeenten St. Oedenrode, Dordrecht, Sonnen, Vlierden enz.); alles werd in 1885 overgebracht naar het Rijksarchief te 's Bosch.

Die Zeeburg Sasjen was tot 1895 gemeente archivaris; toen werd hij raadslid en kon dus geen archivaris blijven; sinds verledenlijc, desgeurraagd, aan de gemeente belangloos zijn diensten.

Volgens het gemeentebeslag over 1000 of brachik de plaatselijke gezondheidscommissie in 1898 gaf een verzoek uit, van B. en W. vernamik doch zij haast niet wisten, of er wel een commissie bestond; men wist niet zeker te zeggen, wie daar lid van waren. —

Voor een audiëtie had zich niemand aangemeld; met B. en W. bezocht ik de prijs óf éan van de waterleiding en later den waterkeren; met hen ging ik te voet door een nieuwe arbeiderviertel, en zag ik, hoe bedraagt het daar vooral met de beschutting opgesteld was. — Door de zeer sterke toename der bevolking, vooral van fabrieks arbeiders, komt Geldmond op den duur te staan voor onzaggelijke uitgaven. —

Tien 24 juni 1904 kwam ik weer in Geldmond. Tienzelfden

Hilmond.

dag had ik van te vooren, van uit Tilburg, een bericht gebracht aan Oostelbeers, waarnaar ik de Best den trein had genomen naar Hilmond.

Ter afsluiting verschenen Steyn en Kraaymakers, voorzitter en secretaris van de gezondheid Commissie. Zij praatten zeer het gezondheidsbestuur, dat met de gezondheid commissie overlegde, welke maatregelen en in het belang van de volksgezondheid moesten worden genomen. Door die samenwerking kon veel goede worden dat stand gebracht!

Het stadhoudt Corvels kwam zijn opwachting maken, en had niets bijzonders te vertellen.

De bevolking bleek voortdurend in aantal toe; meestal fabriek arbeiders. Van de fabrikanten een zeer zware strijd hebben te voeren om het bestuur, tengevolge van de abnormaal hoge kantongezichten, is de toestand van Hilmond zeer zorgelijk. — De fabriek van Carp werd voorlopig stop gezet, terwijl de fabrikant (die te Leest ofte Baarn moet wonen) voorlopig voor al zijn werktuigen vier dagen loon per laart niet betaalt. —

De moraliteit maakt nu al goed zijn; er zouden niet meer dan 10% gedwongen huwelijken voorkomen, en ± 2% onmetelijke gehuwen.

B. en W. hadden nog lange verhalen over de huwelijksgeschiedenis, welke ze hadden ondervonden, toen de secretaris vroeg en de ontvanger van bloos niet eerst moesten worden ontleden.

Het feit dat er nu een convenant gesloten is om een verplaatsing van het handgerecht. Nu in dit jaar heeft men het gehele gemeentehuis ter beschikking te krijgen. Dat is heel noodig! Er is slechts één kammer voor de secretarie vertrouwlijden (behalve bevolking en burgerlijke stand) en daar zitten zeven ambtenaren!

Ik raadde B. en W. sterk aan, om het onderhoud der waterleidingen voor rekening der gemeente te nemen.

Het water van de waterleiding valdaat goed; de exploitatiekosten ^{worden} nu niet gedeekt want zelf de opbrengst van het water. — Dits komt vooral, door dat men aan de armen gelegenheid geeft om voor 6 cent per week een kraan

Hilmond.

van de waterleiding in huis te hebben. Het waterverbruik is daardoor groot, de geldelijke opbrengst behoorlijk gering. En komt jaarlijks nog ± 16000 lekken. — Men heeft den hoofdelyken overslag niet f5000 maelen nie. hogen, om de meerdere verplegingkosten van de in een gesticht inklaedde armen te kunnen betalen; vroeger gaf men f0.30 per dag, thans f0.50.

Sinds het aantal agenten werd uitgebreid tot 10 + een inspecteur is Hilmond voldoende bewaakt; 's nachts doch een nachtwacht dienst gezamenlijk met een agent, terwijl er dan bavendien nog steeds een agent in de wacht is. — Voorhoeden branden 's nachts 6 lantarens; bavendien staat de telefoon ter beschikking. Men meent, dat het 200 valdaat, de is; de Officier te Nuenen zou nu ook tevreden zijn. —

Op de Broederschool (Broeders van Hasselt) gaan 70 jongens; bij de Zusters (Zusters van Tilburg) 75 meisjes op school, veel te veel kinderen voor een school!

Dat herhalingsonderwijs ^{slechts een leerling op de openbare school} geeft niet veel; maar zoodanig de Zusters als de Broeders houden druk bezochte zondagscholen; op elke school komen 's Zondags wel 200 leerlingen.

Aan de leekenschool van de gemeente wordt een tweejarig voorbereidend cursus gegeven. Om het lekenonderwijs meer vruchtbare te maken, is er een burgeravondschool als voorbereiding voor toekomstige leekenschool aangericht; dat valt zeer in de smaak; er gaan 74 kinderen naar die avondsschool. —

Broodsgebrek wordt door niemand geleden; de arm, meesters kunnen niet altijd hunne geluk krijgen, wanneer ze brood op eetloesoep uitdeelen; daarom de soep willen de armen niet hebben. —

In 1846 gaf Thedodus Nicolaas Beels een kapitaal van f30.000 ter voorleining van fabrieksgemeente Arnhem, door verschillende legaten is het kapitaal thans tot f70.000 gekomen. ^{de voorde eerste maal} De gemeenteraad benaamt 25 leceters; deze benaemen 5 administrateurs, van welke er jaarlijks een afreikt. en herkiesbaar is. Van het gebruik der renten zijn de administrateurs aan niemand verantwoording schuldig; ze mogen de gelden bedelen ten bate van menschen, die de algemene achterstand genieten.

Helmond.

van hunne medeburgers, en mocht van den armen bedeeld worden. — De 25 Kiezers benaemen bovendien 3 curatoren, aan dese maats de administratie jaarlijks bewijzen, dat ~~de gegeving zullen de 25 kiezers die in hun collega's openbaarlijk plaatseen aannemt~~. — Het kapitaal nog aannemig is. — Jaarlijks in een algemeen. Ze kunnen in Helmond twee couranten uit, nl. de "riet Willemsvaart, onder redactie van Duurding, den artikelen onderwijzer uit Deurne, — en "het nieuws van de week" onder redactie van Jos. van Well, een weggelezen frater. Vooral de borstle courant is rood, en wordt heel door het volk gesezen; het volk woult in die courant geleid; de patroon maats het ontgaoten. — Vooral ten gevolge van dat courantje is het volk tegenwoordig zeer vallbaar voor opwinding, en was het bijtij mogelijk blath de verklaring in de Bondvereniging van Sanders en Swane raadander kon duren, en dat het werk nu voor enkele weken niet werd bewerkt, maar doch de zaak toch feitelijk nog niet in het reine is. —

Den 6 April 1904 kwam ik weer in Helmond; ik had te voorn Deurne besocht, en keerde 's avonds naar den Bosch terug. Ik verleende audiencie aan A. Hollermann, die mij over een vergunning kwam spreken, welke H. en W. hem 12. i. de correcte leedden geneigd.

H. en W. zouden gaarne de Bloozer Burgerschool met driejarigen cursus veranderd zien in een met vijfjarigen cursus. Een door hen deselve geconcipieerde brief werd mij vangetoest; hielf moest dienen als antwoord aan den Inspecteur van het Middelbaar Onderwijs. Ik vond den brief nog al scherp, en deelde de kerken mede, dat men met honig en vliezen ring dan niet arjen.

De geest van de bevolking blijft goed; socialistische propaganda wordt er niet gedreven.

De industrie gaat niet goed: de margarinefabriek van Tienseen werd verplaatst naar Rotterdam; 115 arbeiders bleven in Helmond achter; — de linnen en jute weverij van Zl. van Thiel en Co werd stopgezet, 30 menschen kregen geschaan; de grote papier en stroohulzenfabriek waar 150 menschen werken is failliet; de katoenrijverheid grot slacht, — de grondstof blijft te duur; H. en W. rezen, dat alleen de

Helmond.

zeer grote, eerste klasse ingerichte firma's zullen kunnen blijven bestaan.

De waterleiding, in 1899 geopend, staat vijf jaen; men hoopt dat deze over tien jaen zich zelve zal kunnen bedrijven.

Het gemeentehuis werkt voorbereidend daangenaam sam met de gezondheidscommissie.

De procedure over de vordering van de gemeente op den ontslagensontvanger staat slecht; men verwacht, dat de zaak in den Haag verloren zal worden.

Nu er een nieuw Raadhuis gereed is gekomen, zal het Raad huis verbouwd worden; men liet mij de plannen zien. De drong er sterke op aan, dat de secretaris een eigen kammer zou krijgen.

De burgemeester vertelde mij, dat er in 1893, toen hij burgemeester werd, slechts een slotbewaarder was; thans is er een inspecteur en tien agenten.

Met H. en W. de gasfabriek gaan bezichtigen; daar het sluijk is de fabriek zeer goed ingericht, maar wordt de installatie, die berekend is op 6000 ll³ al meer te klein; in den afgelopen winter had men dagen gehad, waarnaap meer dan 6000 ll³ verbruikt werd.

Den 22 April 1911 bezocht ik 'sleze en Helmond; ik reed er vanuit Eindhoven heen, en nam 's avonds te Helmond den trein naar den Bosch.

Raadhuis is thans verbouwd en in gebruik gesteld; raadszaal is goed; de rest valdaet alsnog makkige eischen; archiefkamer op zolder is veilig. Raadhuis zal wel niet 200 heel lang mede gaan, waarmen Helmond zich steen sterke blijft uitbreiden als tot nu toe.

Moge van de Den oaf benodigd kapitaal voor een nieuwe parochie ^{met een bisdom Haarlem} de schenking van den Hollerdaan, mer, otte op moestie terug over de voorwaarden, waaronder hij zijn geld aan het bisdom Haarlem zou geven. — Helt is nog onbeslist, waar die nieuwe parochie zal komen, in de beschouwing, het "Helmigh", waar er 200 grote behoefta aan is, dan wel aan de andere zijde van de huid Willemsvaart, waar heelmaal geen Raadhuys de kerke is.

Haelmond.

Jhr. Wesfelman verdient schatten, daar verkoop van gron., den als bouwterrein; oecu v. Vlissingen verhoedt bij 1 bl. t. voor f. de ll² = f. 70.000. — Bij de tekening van de leegte over de Z. Willemsvaart heeft hij de prijs ook gesteld op f.p. de ll². — Wanneer men verre buiten de kanaal is, dan vraagt hij minder; maar beneden f. 2.50 kan men niet berecht, tenzij men steeds bij hem de recht moet komen. — Ben. W. klagen, dat hij maar bouwterrein uitgeeft, en zich niets aan trekt van bestekking, robbing enz. —

Op de burgerschool gaan 100 kinderen; als burgerschool te Lindelund geopend wordt, zal het aantal leerlingen met een minstig verminderen. —

Gemeente had gauwe zelve een ambachtsschool gesticht; de geschiktheid bewerkte de raadsleden in het belang van een bijzondere ambachtsschool; B. en W. werden in den Raad met 1 stem overstemd; zij betoogen die stemming nog zeer. —

De industrie, met name de katoenrijkerheid gaat vrij goed; zonder te kunnen strijken, heeft men toch voldoende orders, om aan het werk te kunnen blijven. —

De geest van de bevolking is zeer goed; — een vzwassen fabrieks arbeider verdient per middeld f. 5. —

Er zijn gilden, vereenigd in een algemene werkheden vereeniging; daarvan gaaf weinig bracht uit, omdat grootste deel der werkheden daar geen lid van is. —

Evensoo bestaat er een fabrikantenbond; maar de meeste werkgevers zijn daarvan geen lid. —

De waterleiding deelt zich; die wordt een kleine winst genoeg; een arbeiders gezin wordt aangeslagen tegen f. 0.66 in de week. = f. 3.12 per jaar. —

Met de gasfabriek wordt goede winst gemaakt; het bedrijf is juist uitgebred; er is thans voldoende capaciteit om 12.000 ll³ per dag te leveren.

De Peel Centrale is geïnstaalleerd bij v. Vlissingen, en voorzielt behalve deze fabriek, de fabriek Tielroos en van Asken, en de N.V. August Pellenmans, keramisch bedrijf.

Van de handel van koaphandel merkt men niets. —

Met B. en W. sondgereden, door het Klemelrijf, in langs de andere zijde van de Z. Willemsvaart. Van de gelegenheid gebruik gemaakt om Canal Kraaymakers even goed te gaan zeggen

Haelmond

Ten 5 juni 1916 bericht ih de gemeenteren Haelmond en Asten.

De industrie werkt tegenwoordig bijzonder druk; daarom door is er gebrek aan arbeiders, en stijgen de lonen. Een gewoon fabrieks arbeider verdient tegenwoordig minstens f. 10. — Voor de stijging van den prijs der levensmiddelen liebben de arbeiders niet nu niet beter dan voor 5jr met een gemiddeld loon van f. 8. —

Er is groot gebrek aan arbeiderswoningen; soms zitten in één woning drie gezinnen, eer ten male van de moraliteit. Voor een vereeniging worden thans 50 woningen gehuurd, met B. en W. die woningen beschikt; ze zijn er zeer goed uit, maar de huishouder is te duur. Een woning met gang, huishamer, keuken, bijkeuken en op zolder drie afgesloten slaaphamerijes kost f. 2.75. — Het wordt echter uiterst betaald, omdat er 200'n woningraad is; er kunnen zeker 200 woningen te kort.

Gemeente koocht 18 bl. t. om daarop arbeiderswoningen te kunnen doen sliechten; men rekent 50 woningen op een bl. t. te kunnen plaatsen. Daar deswaarden hopen B. en W. te bereiken, dat de prijs voor gronden als bouwterrein niet verder zullen ophopen. Terwijl nu reeds dat f. 2.50 per ll² gevoogd werd, mogen B. en W. voor f. 3 per ll² den grond te huuren beschikbaar stellen. Wanneer zich niet spoedig een vereeniging tot woningbouw voert, mogen B. en W. den grond door de gemeente te doen voltrekken. —

Ook aan burgerwoningen is groot gebrek, woningen van f. 200 tot f. 400. Er is een plan in studie, om aan de andere zijde van de Zuid-Willemsvaart aanvankelijk 200 dergelijke woningen te sliechten. Vrijspostspoorlaan wil het daarvoor benodigde kapitaal = f. 100.000 à 4½% tegen den koers van 90% aan gemeente lenen.

Met B. en W. nog de 10 bl. t. voor arbeiderswoningen in oogenschijn opnemen; later ook nog de gasfabriek — met gedeelte verbaande lokalen — besloten. —

Gas directeur is een jong ingenieur uit Delft, die gedo-

Hilmond.

zende enigen bijl onder van blie te Tilburg ope... werkt had, dien een jr adjunct-directeur in Hilmond was.

M. en W. deelden mij mede, dat zij op het oogenblik een plan lieten maken voor een collectieve rialering der gemeente; deze ligt op het moment niet te verschonen. — Ook een uitbreidingsplan is in de maak.

Het stadhuis is al weer te klein; de dienst eischt noodsaa... kelijke overneming. Vermoedelijk wordt het politiebureau er bijgetrokken.

De Inspecteur van Politie is oul, en niet meer goed geslukt en believen voor den dienst. Bovendien schijnt hij erg in de oghuld te zitten. Welhouder van Wel vertelde dat de Inspecteur hem juist de helft van zijn wachtschulde over 1913 voldaan had. — Commissaris van politie sal bijwel niet worden!

Het distributienet voor elektrischen stroom is aangebied voor f 60.000; als over 5 jr alles klaar sal zijn, dient men een f 150.000 voor het gemeentelijk elektriciteits bedrijf te hebben uitgegeven.

Den 6de augustus 1920 kwam ik weer in Hilmond. Burgemeester van Blaauw is met verlof, zoodat ik geda... zende hier een was aangemerken op de welhanders Ebbens en van Blaauw. Bovendien was het gemeenteverslag over 1919 nog niet in mijn bezit, desondanksdaande slatte heb gepschreven al spoed, zoodat een van de twee heeren, toen ik wegging, zeide, dat ons samenzijn vrij was in teresfanter was geweest dan een raadsvergadering!

De geldmiddelen van Hilmond zijn niet rooskleurig; de hoofdlijke overslag bedroeg in 1919 f 160.000; in 1920 bijna vijf ton! Hoe zal het moeten gaan, als de goede tijd voor de industrie voorbij is?

De beide welhanders gaven erg af op den Commissaris van Politie Schnebelij, hij denug voor Hilmond niet; bij het corps agenten is hij niet geacht, uit hunne verhalen begrepen ik, dat hij een mercuriale kwaast is.

Het gasfabriek gaat bijzonder goed; op elektriciteits-

Hilversum

bedrijf wordt sinds 1918 vrij veel geld verdiend. De afwaterleiding kan de ontwatering vrij wel dekkend.

Het telefoon bedrijf gaat slecht; men heeft nog 3 jr concessie alles is verlaten, men maakt geen onkosten meer. Binnen kort haapt men het hele zaakje aan het Rijk over te doen; het Rijk wil f 28.000 betalen, de gemeente vraagt f 32.000.

De brandweer is vrij goed in orde; men heeft een motorspuit, de brandmeesters zijn allen wakker, en worden niet betaald; van bijt tot bijt krijgen ze een feestje, een teeravond of zoc iets.

De hoofdledingen van de rialering ten Oosten van de Zuider Willemsvaart zijn geheel gereed.

De bestrating eischt nu steeds grote financiële offers.

De melkvervanging en zuigelingensoog is mislukt; nummer Driessen was er de ziel van; sinds haast verhegt grot de zaak achteruit, het zal wel spoedig heelmaal afgouden.

Voor de burgerwacht was abuurlijk nog al animo; er is op het moment geen commandant, zodat het zaakje nu wat verlaapt. — Van de vijfwillige landsturm kwam niets bereikt.

Het statenlid Biet de Wit kende als welhouder — voorzitter einer bouwvereniging de uitbreidingsplannen van de gemeente; hij maakte daarvan misbruik, door 10 bl. t., die voor bouw, lepren bestemd waren, aan te koopen, — later had hij dieselfde terreinen voor het dubbele van zijn kostprijs, aan de bouwvereniging te koop aann.

Het kamerlid Tleskens speculeert in bouwterreinen op het Blaauw; hij zelf kocht die gronden van den kleer van Thiel.

Den 9de augustus 1924 kwam ik weer in Hilmond, en werd daar door B. en W. ontvangen in het nieuwe raad... huis: het oude kasteel der familie Weselman v. Hilmond.

De moeilijke dagen voor de industrie zijn gelukkig voorbij: de ijzerindustrie (Begemann, van Thiel enz) heeft het buiten gewoon druk, van Thiel door de aardbeving in Japan. Ook de textiel nijverheid heeft veel werk. De Wit heeft het op het moment niet zoodrukt als voor een maand af die.

Er zijn nog 43 werklozen, waarvan 40 los arbeiders

Helmond.

die er steeds moeten zijn, en de rest arbeiders, op wie wat te redden is, en die men daarom in de fabrieken niet wil.

Teitelijk is men dus tot normale verhoudingen teruggekomen en heeft men - alsovolg van de vroegere werkloosheid - een lijst van menschen, die op het moment geen werk hebben.

De aanningsraad is thans ook bezwaard: in 5 jaar werden ruim 1000 woningen gebouwd, het particulier initiatief voorziet thans weer voldoende in de behoefte: in 1924 bouwde het 80 woningen.

De diverse bedrijven gaan goed: de gasfabriek levert nu meer gas dan in 1923. Het de Eienvaat een nieuw contract gesloten voor de levering van stroom. Voor de waterleiding werden 4 nieuwe plassen gemaalt, die te samengesteld water moeten leveren als de 20 bestaande.

De riolering is bijzonder goed in orde; het ruile water gaat naar de IJssel; dat aan de andere zijde van de rivier Willemsvaart naar de lairloot.

Als er nieuw bestaat moet worden, is het beste wat te kopen is maar even goed genoeg; dit systeem, sinds jaren gevolgd, bespaart veel onderhoudskosten.

De reinigingsdienst werkt goedkoop en goed.

De brandweer wordt bestuurd door vrijwilligers; ^{in de} Kasteel der Burgerij: goedkoop en goed.

De politie is wel duur maar goed. De nieuwe Commissaris, De Geer, wordt zeer geprezen.

De keuringsdienst van waren was vroeger beter geregd volgens de gemeentelijke verordening, dan thans volgens de regeling van de Rijksoverheid. Het hoofd van dienst te Lindenhoven is te slap; hij laat voortdurend waarschuwen, moet bekennen; de menschen trekken zich er niets meer van aan.

De vleeskeuringsdienst heeft goed geregd.

De onderwijs weet 1920 kost aan Helmond jaarlijks f 80.000. Er is overvloed van gelegenheid om in Helmond allerlei soort onderwijs te gebruiken; hoger - middelbaar - lager - avond - ambachts - leken onderwijs te genieten, veelal zowel openbaar als bijzonder; domine menschen zullen er binnenkort wel niet meer zijn! Die verschillende gelegenheden schijnen wel wat overbrengen!

Helmond

De reigelingen zorg en mellaverschaffing opgericht door Mevrouw Drissen is heelmaal geslaagd.

Voor de burgerwacht onder haar nieuwe commandant - het hoofd der school Knol - bestaat veel liefhebberij.

Van de vrijwillige landsturm weet men niets. De kapitein in Helmond voorzichtig, schijnt niet erg actief.

Van de 5 ton crisiesschuld wordt in 1924 de laatste termijn afgelost.

De gemeentelijke inkomsten belasting moet 5 ton bedragen, omdat zulks bij de malaise van de industrie te drukkend werd gedacht, werd deze in 1924 op slechts f 376.000 uitgehaald, terwijl f 120.000 uit de bedrijven moet komen; daarmede worden de reserves van de bedrijven op gemaakt.

Sinds 1924 is voor de tram 's Bosch-Helmond een zeer sterke verlaagd tarief ingevoerd, daarmede nam het reizigersverkeer in die mate toe, dat er ten slotte een aantrekkelijke bate overbleef. Een hoop, doch de tramexploitatie zicht nu sal kunnen delen.